

ПОЛИЦИЈА

БРОЈ 6

15 ДЕЦЕМБАР 1910 ГОД.

ГОДИНА 1

Излази сваког 1 и 15 у месецу

Цена му је до краја године 2 дин.

Стан уредништва: Карађорђева 69.

Власник и одговорни уредник:
Васа Лазаревић

Владимир Сергијев Васић

Велики део одговорности носи на себи и наша престо-ничка полиција, што се тако често појављују типови овакве врсте, који потресају политички живот целе земље.

Владимир Васић, као последњи те врсте, чију слику показујемо читаоцима и који је у последње време пунио многе ступце наших дневних листова са свога непатриотског рада, живео је дуго времена у нашој средини, безбрижно и без икаквог занимања. Међутим, сваки, који га је познавао, зна о њему да прича, да је раскошно проводио дане и плаћао већином наполеонима. Дужност је била полицијске власти, у првом реду, а и самога његовог друштва, у другом, да се заинтересује изворима његових доходака. Да је тако чињено, можда би још у зачетку био сатрвен тај његов прљави извор, а можда би и Србија имала једну политичку непријатност мање.

Но, мора се признати и то, да је београдска полиција у последње доба на најбољем путу да заведе такву евиденцију и сталну контролу над својим грађанима, нарочито над странцима, који живе у њеној средини. Само је још то у своје почетку и треба доста времена, док се тај важни полицијски посао стави на ону основу, с које ће бити у стању да има у својим рукама све потребне податке о свакоме сумњивом и неисправ-

ном грађанину. Дотле, пак, остаје свима нама да својим марљивим настојавањем и личним заузимањем попуњавамо ту празнину.

Београд је на таквом положају, да ће сваки пут имати такве типове, за то је наша дужност да ниједнога тренутка не изгубимо из вида наш свети позив сталнога осматрања и контролисања свега онога што би нам дало повода ма за какву сумњу.

Како је примљена „Полиција“?

Нема ни три пуна месеца од како се појавио наш Лист, а већ се можемо похвалити ласкавим оценама и симпатичним поздравима, које је стекао у круговима полицијских стручњака и књижевника, како наших тако и оних на страни.

Тај добар глас, што га је Лист стекао за тако кратко време код тих компетентних полицијских представника и у полицијским круговима даје нам још много више воље и енергије, да истрајемо на овоме путу и да се старамо да Лист у своме даљем излажењу буде све бољи и бољи.

У потврду наших речи биће довољно ако изнесемо оцене само неких стручних листова, и наведемо у најкраћим потезима мишљења најпризнатијих полицијских представника, теоретичара и практичара.

Наш једини стручни правни часопис *Архив*, који уређују два професора универзитета, доносећи рецензију о нашем листу у новембарској свесци (бр. 4. књига X) вели, поред осталог, и ово: „Судећи по садржини до сада изашлих свезака, може се рећи, да је *Полиција* пошла добрим правцем, и да је успешно почела да остварује свој постављени задатак. Желети је да на том путу истраје, и да, што је главно, настави писање у популарном духу, како би лист био приступачан и најнижим полицијским органима. Само образовани чувари јавне безбедности могу да подигну углед полицији, која у модерној правној држави мора да постоји.“

Познати наш криминалиста и најпопуларнији полицијски писац у нас г. *Таса Миленковић* казао је ово: „*Полиција* се добро уређује. Доносећи написе од актуелне вредности, она може корисно послужити како вишем тако и нижем полициј-

ском особљу, којима је одређена дужност: да се старају о личној и имовној безбедности. Помажући у овоме послу државне власти, написима у *Полицији* могу се користити и општински судови и њихови органи. Стил је у листу лак, разумљив, па и изабрани формат је подесан“.

Наш тако исто признати и плодни писац на полицијској литератури г. *Божа Маршићанин*, управник града Београда у пензији, налази такође, да је појава нашега листа добит за полицијску струку, у толико више, што својим уређењем у свему одговара истакнутом програму.

Па и сви остали наши дневни листови као: „Политика“, „Трговински Гласник“, „Ново Време“, „Дневни Лист“, „Трибуна“, „Одјек“, „Вечерње Новости“ и т. д., говорећи о појединим бројевима нашега листа, истакли су његово добро уређивање. Међу њима су: „Трговински Гласник“, „Дневни Лист“, „Вечерње Новости“, „Трибуна“ и „Ловац“ — прештампали још и поједине чланке или белешке и узели поједине фотографије.

Но колико нам је пријатно што можемо да констатујемо такав једнодушни леп пријам листа код нас, у толико нам је милије, што можемо да наведемо да је Лист наишао на исти такав пријем и код страних полицајаца и људи од струке.

Помоћник управника париске полиције много уважени генерални секретар г. *Е. Лоран*, један од најпризнатијих полицијских чиновника у париској полицији после управника Лепина који је целом свету познат, у писму које је упутио уреднику нашега листа изјавио је највеће задовољство и своје дивљење на лепо уређеном листу, пославши у исто време и неке фотографије из њихове полиције, које ћемо ускоро донети. Он је наредио да му се преведу сви бројеви листа, како би се упознао с њиховом садржином, а наредио је и да се лист надаље чува у њиховој полицијској библиотеци.

Помоћник шефа кривичног одељења у берлинској полицији владин саветник г. *Др. Линденау* налази, да је Лист на најбољем путу да буде практичан стручан полицијски орган. Њему се највише свиђа, што Лист одржава ближе интернационалне односе и са страним полицијским надлештвима, на чем се још бесконачно много има и треба да ради.

Г.г. *Др. Олориц*, професор Универзитета за идентификацију криваца на мадридском универзитету, и директор свију казних завода у Шпанији, познат нарочито у Европи са својих

студија о Дактилоскопији и Дг. *Р. Војинеско*, инспектор и шеф јавне безбедности за целу Румунију, тако су се исто лепо изразили о Листу. Обојица су чак постали сарадници његови. Један чланак г. Дг. Војинеска донећемо у првом наредном броју, на који још сад обраћамо пажњу својим читаоцима.

Вредни и познати хрватски полицијски писац г. *М. Мицлер*, командант полицијског жандармеријског кора, изненађује се лепим уређењем Листа и верује да ће он бити кадар да у сваком правцу произведе читав преокрет у организацији и васпитању полицијске службе и њених органа безбедности.

Тако исто Лист је лепо примљен од виших представника бечке, пештанске, хановеранске и бриселске полиције, међу којима има понеких који су обећали и своју сарадњу.

Па ни стручни листови нису оставили Лист неопажен.

Лепо уређен мађарски лист „*Közbiztonság*“ (јавна безбедност) орган савеза свију полицијских чиновника у Мађарској, донео је дугачку рецензију о Листу. Он потпуно одобрава програм листа, и налази да је скоро истоветан са његовим. Његово излагање одобрава и поздравља нарочито са лепог уређења. У своме последњем броју овај мађарски лист је прештампвао наш чланак „О полицијским конференцијама.“

Уредник берлинског полицијског листа „*Die Polizei*“, тако је исто најсимпатичније поздравио и похвалио појаву и лепо уређење нашег листа, као што је то учинио и директор швајцарског полицијског листа, Госп. командант *Јост* из Берна.

Уредник аустријског полицијског листа „*Die Sicherheitswache*“ изјављује чак и чуђење на колосалном послу око сазнавања новина из целокупне европске полиције. Заинтересован појавом листа, он је умолио уредника нашега листа да му препоручи који чланак из којег би се најбоље могла видети организација српске полиције, како би га превео за његов лист.

Лист „*Der Gendarm*“ на уводном месту саопштава читаоцима појаву нашега листа, и говори о његовом уређењу.

Да не набрајамо више, за сад је доста и оволико. Све ове многобројне повољне оцене од најкомпетентнијих представника полицијске струке, да и не помињемо мишљења од многих наших полицијских органа из унутрашњости и од других редовних читалаца нашег листа, мислимо да дају несумњиво уверење о његовој корисности, и потреби да постоји.

Сматрали смо за потребно, да својим читаоцима саопшtimo овај лепо успех листа, у нади да ће нас и од Нове Године свесрдно потпомагати својом претплатом као што су још од почетка његове појаве тако радо чинили.

Бранилац у претходној истрази

У својој пракси, како у престоници тако и у унутрашњости, врло се често полицијски чиновници сусрећу са ова два питања: може ли, уопште, окривљени имати браниоца у претходној истрази, и може ли бранилац присуствовати испиту окривљенога? Та су питања још непречишћена и многи иследник не уме да се нађе у конкретним случајевима. Баш због честе појаве тих питања, због нерегулисаности њихове, и због непријатности које се дешавају приликом ислеђења, услед наваљивања неких правобранилаца да, пошто пото, присуствују испиту окривљенога, — и решили смо се да се са овим питањима мало позабавимо, да о њима изнесемо и своје гледиште, и да, на тај начин, изазовемо дискусију која ће, нема сумње, довести до дефинитивне расправе.

О питању да ли окривљени може имати браниоца за све време истраге, односно да ли истрага треба да буде од почетка јавна, мишљења су у науци подељена. Већина правних писаца даје на то питање потврдни одговор, али се ипак слаже у томе, да се практички не даје извести мисао о заступању окривљенога кроз све стадијуме претходне истраге. Сви ти писци заступају махом гледиште, да би с потпуном јавношћу и с допуштењем браништва и у претходној истрази неоспорно било штете по саму ствар и истину којој се истрагом тежи. Циљ је претходне истраге да одмах, по извршеноме делу, прикупи противу осумњиченога или извршиоца опште доказе. Поступак при томе послу мора да буде брз, како се трагови дела и кривца не би изгубили. Према томе, ако би се допустило мешање браниоца и у те прве радње истражне власти, када се противу осумњиченога немају још никакви позитивни докази, да је он извршилац дела, када се често с великим напорима и још већом вештином има да изнађе кривца, — онда би, нема

сумње, сарадња браниоца, који би имао у виду искључиво интересе свога клијента, само могла да омета правилан ток ислеђења.

Насупрот пак овим писцима, који нису за потпуну јавност у претходној истрази, стоје писци који заступају гледиште: да истрага не треба да буде тајна, већ од почетка па до краја јавна, односно да окривљени кроз све стадијуме њене може имати браниоца. По мишљењу тих писаца истрага има да прикупи доказе ван окривљенога, а окривљеноме треба дати што потпунију могућност и слободу за одбрану. Према том, саслушавање окривљенога у истрази постаје споредна ствар. То саслушање, дакле, не треба крити од јавности нити од браниоца. Јавност може да користи не само окривљеноме већ и тужиоцу. Окривљени не треба да буде ни у претходној истрази без браниоца. Саобраћај између окривљенога и браниоца ваља да буде слободан, јер није право да окривљени буде лишен свестране одбране, кад, на другој страни, стоји тужилац који има потпуно одрешене руке у прибирању доказа.

О начелу јавности у кривичним делима писао је код нас г. Стојан Протић. Своје мисли о тој тези г. Протић је изнео у напису „За реформу правосуђа“ који је штампан у „Делу“ (књ. 46. св. 3. за 908. г.). Полазећи са гледишта: да велики интереси личне слободе, као основи другим грађанским правима и слободама, захтевају јавност у правосуђу, и истичући да је начело јавности у кривич. делима и у истрази, а не само на главном претресу, уведено у живот у Енглеској још пре 50 год., док су Французи и Норвежани то начело дефинитивно примили год. 1897. — г. Протић износи све користи од јавности, брани јавност и у претходној истрази, и налази да ће ускоро начело јавности победити, и да ће јавност поступно постати помагач и власти и приватном тужиоцу, чим она буде у могућности да прати ток целе истраге.

Немачки и аустријски законодавци, по правилу, допуштају одбрану кривца од стране браниоца за све време истраге, али је ипак у претходној истрази свде на најмању меру, не допуштајући присуство браниоца при саслушавању окривљенога.

Наш законодавац у кривичном судском поступку није нигде усвојио начело одбране окривљенога од стране браниоца у претходној истрази. Принцип истраге, чија је карактерна црта тајност, у главноме је задржан у нашем кривичном судском по-

ступку. Насупрот закону унесена је у чл. 153. Устава од 1903. год. одредба: „да окривљени може, ако хоће, имати браниоца и у претходној истрази, у свима кривичним делима.“ Тој одредби у Уставу није било места, јер питања овакве природе треба искључиво закон да регулисава а не Устав. Али, кад је већ то питање и Устав додирнуо, требало је одмах допунити и сâм закон о кривичном судском поступку у Гл. XII која говори „о испиту окривљенога“, и прецизно регулисати питање: у којим случајевима и кад окривљени може имати браниоца у претходној истрази, и може ли бранилац присуствовати испиту сведока и окривљенога. То, међутим, није учињено, и сада зависи од схватања иследникова: хоће ли, и у којим границама, допустити да се бранилац појављује и у претходној истрази.

Изгледа нам да ни сâм уставотворац, увукавши поменуту одредбу у Устав, није имао јасан појам о претходној истрази, јер да је био начисто с тим појмом, и да је мислио на праву претходну истрагу, ону коју иследна — полицијска — власт води, он би, без сумње, одредбу о браниоцу унео у II део Устава који говори „О Уставним правима српских грађана“, а не би је уносио тек у VIII део Устава који говори „О судској власти“. Овако, како је сада, могло би се веровати да је уставотворац пре мислио на браниоца и за време оне истраге, коју иследни судија има да води од момента стављања окривљенога под суд до главнога претреса, па је ту истрагу погрешно означио као „претходну“ уместо „претходни поступак“ (цела процедура од како се окривљени стави под Суд па до доношења пресуде, дели се на „претходни поступак“ и „главни претрес“). Ово изводимо по томе, што први пасус чл. 153. Устава искључиво говори о браниоцу оптуженога код Суда, па је логично тумачити да и други пасус истога члана треба да се односи такође на браниоца у претходном поступку, дакле опет код Суда. Сем тога, чл. 9. Устава наређује: „да нико не може бити узет на одговор, сем у случајевима које је закон предвидео и *начином како је закон одредио*“. Шта пак закон о поступку судском у кривичним делима о томе наређује јасно се даје видети из §§ 10., 28. и 141. По § 10. „оптужени може имати пред судом браниоца на главном претресу“; по § 28. „при сваком истраживању и ислеђивању злочинства или преступљења код полицијске власти присуствоваће као иследни сведоци два поштена грађанина из општине, у којој се ислеђење чини, и они ће сваки

испит потписати с напоменом, да је цео испит над оптуженим пред њима држан. Ови иследни сведоци назначиће том приликом и примедбе које би имали на испит да учине“; и по § 141. „испит оптуженога код полицијске власти бива свагда у присуству сведока одређених да при испиту буду.“

Из цитираиих, дакле, законских наређења види се: 1) да о браниоцу у претходној истрази ни помена нема, већ се појава његова предвиђа тек пред судом; и 2) да сем иследних сведока испиту окривљенога нико нема права да присуствује.

По нашем мишљењу начелно треба одобрити окривљеном да може имати браниоца и у претходној истрази, али не и у сваком стадијуму њеном. Улога браниоца у претходној истрази имала би се ограничити само на оне радње, којима се прибирају докази и које се доцније на претресу не могу да понове. Тако нпр. бранилац би могао именовати сведоке које је оптужба пропустила да помене, а који би били у стању да боље објасне извршење дела и околности под којима је оно учињено, или и да утврде *alibi*, или друге одбранбене наводе окривљенога; он би могао именовати доказе који би или потрли или умањили основе подозрења, који би иначе без знања окривљенога могли бити појачани, или би им тужба могла променити особине; могао би даље присуствовати полицијском увиђају и вештачким прегледима, којима је циљ да фиксирају извесна стања, чији би се трагови у потоњим фазама главног претреса могли потрти. Све су ове радње такве да окривљеноме припремају елементе за одбрану код суда, а неће наносити штете самој истрази, којој је ипак крајњи циљ изналагање истине.

Колику сарадњу ваља браниоцу у претходној истрази допустити, треба тек да пропише закон о поступку судском у кривичним делима. Док то не буде, иследник није дужан да допусти мешање браниочево у све радње претходне истраге. Он има да процени у којим се границама може допустити сарадња браниочева, која се акта могу, а која не могу дати браниоцу на разгледање.

И ако је наш кривични поступак у главном усвојио истражно начело, ипак, и по њему, и по пракси која постоји, окривљени није лишен бранилачке помоћи, јер се браниоцу допушта разгледање решења о притвору за изјаву жалбе, а дају му се чак на преглед и сама акта, ако, по нахођењу иследниковом, од

тога неће бити штете — осујећења или ометања истраге. По делима која се извиђају само на тужбу приватних лица, иследник је, према §. 191. кривичног поступка, дужан да допусти окривљеноме, у свако време, да разматра, па и да препише акта ислеђења. Те послове, као што знамо, ређе врши сâм окривљени, већ махом правобранилац, кога окривљени приводи. Спречавати окривљеном да преко браниоца таква акта разматра било би погрешно, па и противзаконо. Код дела пак која се извиђају по званичној дужности, сем решења о притвору, иследник није дужан да ставља окривљеноме, односно браниоцу сва истражна акта на расположење. Такав поступак иследников, дакле, не би ни у колико био незаконит или противустанован.

Што се тиче другог постављеног питања : да ли бранилац може бити присутан испиту окривљенога, односно испиту сведока и суочењу између окривљенога и сведока, мишљења смо : да браниоцу апсолутно не треба такво присуство допустити, па било да окривљени одговара за кривицу која се извиђа на приватну тужбу, било по званичној дужности. Према том, може бранилац ваздан обећавати да ће мирно седети, и да неће ничим утицати на окривљенога за време испитивања, — ипак га треба одбити и не допустити му присуство. Из праксе можемо навести један згодан пример, где је на молбу и обећање да се неће мешати у ток ислеђења, допуштено било браниоцу да присуствује суочењу између окривљеног и сведока. То је било приликом истраге по афери Балканске Банке противу лица за мешање песка са житом. Бранилац није одржао реч да ће мирно пратити ток иследниковог рада, већ је почео окривљенога потпомагати у одговорима. Пошто опомене, да се смири нису помогле, био је силом удаљен. Због таквога, и ако потпуно оправданог поступка иследниковог, бранилац је одмах тужио суду дотичног полицијског чиновника за повреду Устава, али је првостепени варошки суд нашао да је иследник био у праву.

Кад је законом о поступку судском у кривичним делима прецизно наређено : да испитивању окривљенога па и сведока, код полицијских власти имају да присуствују одређени за то сведоци, онда је тим и присуство браниочево таквим испитима искључено, и не треба га нипошто допуштати нити толерирати, јер може само штете да донесе. Допустити браниоцу да при-

суствује испиту окривљенога значило би учинити једну незаконитост а и другу грешку, јер поред тога што би се на испит окривљенога пустило још једно ненадлежно лице, ризиковало би се да истрага буде упропашћена, јер би бранилац још одмах у почетку сазнао за све доказе који војују противу његовог клијента, па би се, затим, трудио да их свима могућним средствима обеснажи. Оваквој претпоставци има места, јер је у науци признато право браниоцу: да пледира за свога клијента да је „не крив“, и ако је уверен о његовој кривици; као и да сме прећутати доказе, којима се оптужени терети, а који су њему (браниоцу) познати.

Да завршимо. Да не би питање о браниоцу у претходној истрази и надаље остало овако нерегулисано, и да не би на штету окривљенога право одбране било скучено и у зависности од схватања иследникова, потребно је да се што скорије унесу у закон о поступку судском у кривичним делима одредбе, које ће прецизно ово важно питање регулисати. Ко добро познаје нарави и моралне особине нашег народа у Краљевини, тај се заиста неће дати лако завести идеалним особинама јавности у истрагама. Могли су Енглези, Французи и Норвежани усвојити принцип јавности за све време истраге, али наше је скромно мишљење, да онако широку јавност, о којој г. Протић пише у горе поменутом чланку, никако не сме примити наш кривични поступак. У осталом то увиђа и сам г. Протић, јер и ако је за јавност и у претходној истрази ипак предлаже да се са увођењем тога начела код нас с почетка предузму и неке мере опрезности. Тако, могу се, вели, у закон унети одредбе, које ће и браниоцу, под претњом строге казне, ставити извесне дужности, као што и сам принцип јавности у опште неће бити апсолутан, неће бити потпун у свему.

М. К. Јовановић.

Париски апаши

Када би отворили ма какав речник страног језика, и потражили реч Апаш, *Apache*, наишли би свуда на овакву дефиницију: *Айаши, амерички црнци, познати са своје свирежности.*

То је племе нарочито познато по репутацији коју су му

начинили романи Феминора Коопера, Густава Емара, и других, који су, разуме се, претеривали у писању о овом америчком племену, које је тако далеко и забачено. Та је литература била и код нас једном преплавила излоге, издавана је читава библиотека фантастичних доживљаја разних пустолова, коју је наша омладина просто гутала.

Ових последњих година име Апаш поново је оживело, персонификујући свирепе индијанце у разбојницима, нарочито, вароши Париза. Једнога лепог дана, удаљени квартави горде престонице Француске, наједном постадоше поприштем најразноврснијих злочина, чија смелост, оштроумност и свирепост надмашаху сва дотадашња дела те врсте. Пролазници су нападани усред дана, по најживљим улицама, било ножем или револвером, па чак и поједине апашке групе ратовале су међу собом, не водећи нимало рачуна да измењани куршуми могу оборити кога мирног посматрача. Дешавало се чак да су и разна кола, омнибуси, нападани у сред дана, а путници клани ножевима. Јадне жртве дрхтале су и на болничком кревету од страха, да ти нападачи не дођу чак и овде да им прекрате живот.

Кад се полиција умешала у ова чудна злочинства, видело се да она произлазе из шљама оног ниског париског, великоварошког друштва, које по цео дан проводи по оближњим кафанама, издржавајући се или боље рећи примајући свој плен од разних подводача и њима сличних створења, којима чине разне услуге у њиховом занату. У њиховим злочинима постајала је нека нарочита врста смелости, цинизма, те су једне париске новине назвале ове несрећнике *аџашима*.

Апаши су млади људи, готово сви од 18 до 22 године, често чак и врло неразвијени. Њихови шефови група, који су својом практиком, многобројним делима и казнама, задобили над овима утицаја, све су такође млади људи од 25 до 30 година. Одакле су они? Готово ода свуд помало, али најчешће су са калдрме париских предграђа. У раној младости апаш мења основне школе, одакле га свуда истерују због крађа и разуданости. Из основне школе иде на разне занате, али га и одатле свуда истерују пре но што се и ослободи за калфу. Понекад апаш се прими да продаје и новине, или какве сумњиве, порнографске слике и књиге, нудећи их кришом пролазницима великих булевара. И пошто му се и то досади, он се предаје уличном

животу у коме нема снаге за какав частан занат, али у толико више је има за злочинство. Понекад и деца честитих родитеља, радника, одајући се пороку и не могући издржати под родитељском руком гоњени клицом неваљалства, беже од својих или бивају најурени.

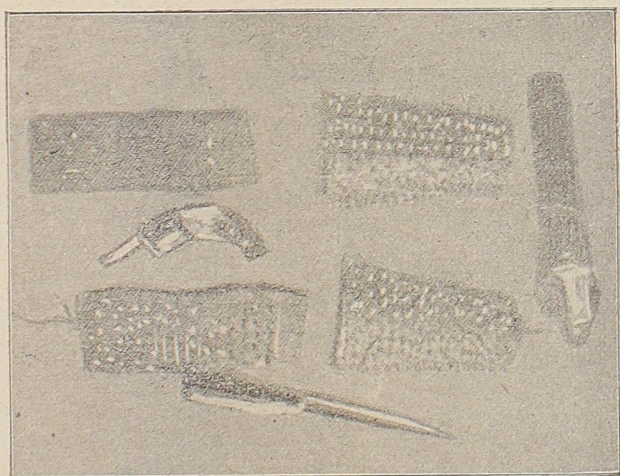
Дању базају по околини варошкој, играјући се *à la passe* по парковима, гурајући се кроз масу света, која се тиска око какве вашарске бараке. Понеке крчме булевара у предграђу праве су *refugium peccatorum*. Ту се проводи дан у пићу, иг-

рању карата, билијара и другог. Новац који им допушта овакав живот ленствовања, добијају од крађа и проституције својих другарица које за њих „раде“. То је њихова „кокошка“, њихова „Гонзеса“ (*gonzesse*), што ће рећи обична проститутка, која под њиховим претњама врши за њихов рачун своју срамну трговину.

Постепено се између себе упознавају, удружују, стварајући

потпуну солидарност „лешина“. Дружине носе име својих вођа. Постоји дружина Лека, Манда, Монпарнски, Беберт, Куртијски, Жежен и т. д. Често такође носе име, према разним обичајима „специјалитетима“ свога заната, или одела, као фрак, зелени оковратник, Ботињол, отац Фрања и т. д. Понекад и према својим физичким особинама носе име, као: Вилетске Ђиде, Мишица св. Антонија. Свака дружина има посебне капе, оковратнике и тетовирање. У разним крајевима Париза разни су и знаци. Једни носе зелене, други црвене оковратнике, једни имају плаву звезду на руци, други само тачку, неки носе шоферске капе, шешире разног облика, панаме и т. д. Свака дружина има свој језик, наречје.

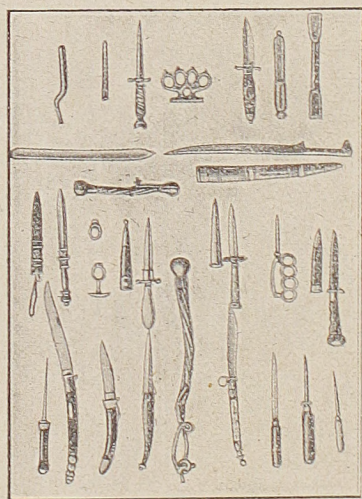

Чланови једне дружине братски се помажу, на првом месту против полиције, а затим против осталих дружина, које им конкуришу и на тај начин постају оне чувене битке између самих апаша, где их често остане понеколико на калдрми. Узрок тим биткама је обично каква љубомора, или сумња у проказивању. Чим се апаш ослободи затвора, а пре тога ња је потказао какав противник, он одмах ствара нову групу, и прва му је брига: освета. Али, тај противник припада извесној дружини, која га брани, и тако се рађају непрестане битке.

Најпогодније време, где би се могли апаша из ближе познати, то је између 11 часова у вече до 2 по поноћи, када се скупљају по разним крчмама у околини париске пијаце. По мрачним подрумима ових крчми, које служе апашима за нај-

погодније уточиште њихових весеља, тешко да би се могло дуго остати, јер је атмосфера љута и загушљива од дувана и алкохола. Разговоре, који се ту воде полугласно, разумећете само ако сте посвећени у све тајне његовог наречја, који се обогаћава сваким даном новим изразима пуним духовитости.

Господа апаши боје се „русена“ (roussin) или детектива, јер их може поставити „нос уз нос“ са „радозналим“ (curieux) истражним судијом, који их радо шиље у „Нову“ (Nouvelle) Каледонију, или чак да их представи „Шарлоту“ (Charlot) целату, који их натера да приме и последњи пољубац „Удовице“ (veuve) — гилотине. Истина, том приликом имају задовољство да слушају једног „брбљивца“ (bavard) адвоката, који их бајаги брани. Очекујући овај жалостан свршетак своје још мизерније егзистенције, апаш води на првом месту бригу да се не „накалеми“ (greffer) т. ј. да не умре од глади. За то он стално треба „пез“ или риђег (aubère) — новца. И онда ће вам испричати читаву причу, да би вам извукао један линве (linvé) двадесет суа, а често се задовољава чак и с пола франка десет суа, једном лидре (litré).

С новцем од 5 франака (*thune*) можете већ стећи и пријатеља, а ако га још оросите вином (*pire*)

или ракијом (*d'eau d'aff*) он ће вам испричати многе занимљиве ствари из својих доживљаја. Често пута са 20 франака можете му измамити и највећу тајну, сем ако већ није бацио око на ваш новчаник у коме се налазе папирне новчанице (*fafiots*) које ће вам он на врло вешт и савесно изведен начин, придићи. Закопчајте нарочито ваш горњи капут, ако нисте ради да скренете пажњу каквог апаша на ваш ланац (*bride*), о ком виси сат (*bob*, скраћено од *bobinot*).

По својим џеповима апаш носи најразноврсније предмете. Ситни предмети, адиђари, сатови, све резултат дневног лова, јер они су камбриолери, кесароши, варалице, подводачи и зликовци. Код већине прво место у џепу заузима његов риголо

(*rigolo*) — револвер, којим се апаш служи тек у последњем часу, највећој нужди, јер пуцањ обраћа и сувише велику пажњу. Међутим, сви без разлике носе нож, који је често сав крвав, пошто је радио с њим при каквом последњем „делу“. Он им служи за ноћне нападе, а такође и као једини начин обичних објашњења. Најчешће они праве сами своје оружје, јер ножеви, носећи име фабрике — продавца, могу често пута бити и опасни непријатељи самих апаша, откривајући им траг. Стога, док су још на занату они сами према потреби праве себи оружје, било од алата који налазе у радионици или каквог старог оружја. Но апаш се не зауставља само на нападном средству, његова проицљивост често пута ствара и различита средства за одбрану. Постоји већ и огроман музеј тих њихових проналазака, а из слике коју доносимо види се један најпримитивнији, а ипак згодан проналазак помоћу кога би се у случају сукоба с полицијом лако од ње отргли. То је мишићни челични оклоп са оштрим болљикама — ексерима, који је изумео 1909 год. један апаш бивши шустерски калфа.

Али није само оштро сечиво и револвер једино оружје апаша. Ту је на првом месту тако звани кастет (*casse-tête*) који на своја два краја носи две оловне кугле, обавијене кожом. Затим, *овчја кост* (*l'os de mouton*) кратка трострука уплетеница од овчје жиле, која има на крају једну оловну лопту. Такође је опасно оружје, ма да изгледа доста наивно, обична, пуна гума, старих велосипеда. Енглески боксер, или разни челични шиљасти прстени у руци апаша су такође опасно смртоносно оружје. Апашку част брани кратак троструки штилет, као што носе на острву Малти или у Италији, и он готово има највише посла, јер је апаш на части врло осетљив као какав шпански племић из Сидовог доба, где за једно „да“ или „не“ игра глава.

Када мисли да је већ погодан тренутак он се повлачи из каквог кабарета, увлачи се у своју „пиолу“ да нађе своју другарицу. Ако је она имала неколико „озбиљних типова“, апаш већ гледа радосно на весеље од неколико дана. Али ако посумња да му она не полаже тачан рачун, да гледа да му „забуши“ он је „пропусти кроз дуван“ — ишчибука, „изради јој кожу“ док му несрећница не преда сву срамну зараду.

Наиђе ли апаш у каквој крчми кога посетиоца напитог, а који би „ваљао ударца“ он га чека, прати, начини познанство, одвуче на какво згодно место, и опљачка.

Прилике су у Паризу данас врло рђаве, престоница културне Француске постала је опасна за личну безбедност. Број кривичних дела за последњих пет година попео се од 70.000 на 140.000 што значи да се удвојио. Париска полиција има у одељењу јавне сигурности 450 агената. Ти људи ма како да су способни и ма да су пример вредноће, у немогућности су да воде успешну борбу с тако великим бројем нерадника, не рачунајући још десет пута већи број осталих варалица. Полиција врши савесно своју дужност што нам такође доказује и црна табла која се налази у канцеларији секретара инспектора свакога кварта и на којој су црним словима записани они агенти, који су своју савесност у вршењу дужности животом доказали. Број тих жртава нарочито расте од убиства Љабефа, и он ће бити све већи ако законодавац не спречи ово зло каквим повољним кривичним законом, а дотле грађани треба да буду сами чувари своје личне безбедности.

М. Банковић

Жандармске регрутске школе

II

Берлинска школа

Регрутска школа у Берлину траје само месец дана. За то време завршава се теоријска настава, после које се жандарм (шуцман) упућује у капетанију (кварт), где се упознаје и с практичном службом, под надзором својих старијих другова, у року од 15 дана. За месец и по дана, дакле, берлински шуцмани, познати већ са своје тактичности и доброг познавања службе, завршавају теоријску и практичну спрему.

Пада у очи овај кратак рок трајања школе у берлинској полицији, али ће бити разумљив, ако се буду имали на уму услови под којима се кандидати примају. Кад се као услов поставља, да је кандидат провео најмање 6 година као подофицир у војсци, онда је разумљиво, што школа, у којој треба стећи потребну теоријску спрему, не траје више од месец дана.

Место сваког даљег објашњавања наставног плана у школи, доносимо програм школе, како је распоређен за цео месец, из кога се најбоље види у ком правцу берлинска полиција васпитава своје жандарме.

Распоред

за обуку приправника

1. дан. Пре подне. — Јављање на дужност, мерење тела, попуњавање листа, диктат, лекарски преглед, јављање командиру о ступању на дужност.

По подне. — Објашњење заклетве и поступак при њеном полагању и поучавање о владању у касарни.

2. дан. Пре подне. — Као по подне прошлог дана; затим заклињање.

По подне. — Објашњење наредба за берлински гарнизон, као и назначење јавних локала, који су забрањени војним лицима. Израда животописа, пријава становништва и пријава за узбуњу.

3. дан. Пре подне. — Родослов владалачког дома. Историја берлинске жандармерије (у кратко). Јубиларни говор Њ. Величанства и диктат

По подне. — Службени однос приправника као војних лица.

4. дан. Пре подне. — Понављање и испитивање из ранијих предавања за прва три дана. Историја и географија Берлина. Знаменитости, јавне грађевине. — Саобраћај. Прегледање фотографија виших претпостављених.

По подне. — Изношење примера о понашању с грађанством. О уљудности. Поучавање о владању у слободном времену.

5. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. Знаменитости, јавне грађевине (здања). — Саобраћај. Понављање и испитивање материјала пређеног четвртог дана. О болести, неспособности за службу, о болничком фонду, као и поучавање о забрани лечења код приватних лекара.

По подне. — Поједини прописи уредбе полицијске, како се пише реферат о каквом кривичном делу.

6. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање материјала, који је пређен петог дана.

По подне. — Поједини прописи из полицијске уредбе. — Такса за возњу. О одевању. — Израда простог писменог састава.

7. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање из прошлог дана. Поједини прописи уредбе. — Женидба.

По подне. — Прописи из уредбе. — Приватни послови. Порез на приход. Цивилна служба и прелазак у другу струку. Отпуштање из службе. Пензионисање; смртни случаји. — Разгледање писмених радова прошлог дана.

8. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање пређеног материјала прошлог дана. Одстрањивање публике од саобраћајних средстава и улични ред.

По подне. — Улични ред. — Писмени рад о владању жандарма.

9. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање од прошлог дана. Улични ред.

По подне. — Улични ред. — Прегледање писмених радова прошлог дана.

10. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Полиција

тости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање од прошлог дана. Улични ред.

По подне. — Писмени састав о прошлодневном раду.

11. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање лекције од 10. дана. Улични ред.

По подне. — Поједини прописи уредбе. — Вођење протокола. — Завођење догађаја у бележник. — Практични примери о поступању и понашању при несрећним случајевима.

12. дан. — Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање лекција од 11. дана. Забрањивање мучења животиња; — ујед пса, — хватање паса.

По подне. — Практични примери о продавању на улицама.

13. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. — Понављање лекција од 12. дана. Објашњења појединих параграфа о реду на улици.

По подне. — Писање достава и бележење потребних података у томе циљу. — Израда једне такве доставе. — Додатак уредби о реду на улици. Заштита теглеће марве и поступак при угинућу или несрећном случају теглеће марве на улици.

14. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. Понављање лекција 13. дана. Додатак уредби о реду на улици. — Продавање улазница; — бицикли и саобраћај са њима; — трамваји.

По подне. — Додатак уредби о реду на улицама. — Полиц. уредба. Објашњење уредбе о фијакеристима. — Торбарење; — Дечја трговина; — Празновање недеље и празника. Израда полициј. достава и формулара.

15. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина. — Знаменитости. — Јавна здања. — Саобраћај. — Понављање од 14. дана. Додатак уредби о уличном саобраћају. — Недељни одмор у пословима (радњама и занатима).

По подне. — Примери о понашању при важнијим случајевима надзора у служби.

16. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина — ит.д. Понављање лекције од 15. дана. Понашање према лицима војног реда. Примери.

По подне. — Служба на улици. Јављање о пожарима; понашање жандарма на месту пожара пре доласка ватрогасаца; полицијски надзор при пожару и однос ка ватрогасцима; улазак на место пожара. Избацивање нечистоће.

17. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина ит.д. Понављање лекције од 16. дана. Служба у позориштима; продавање билета.

По подне. — Узбуна. — Израда једне забелешке у бележнику (дневнику).

18. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина ит.д. Понављање лекције од 17. дана. Указивање помоћи и заштите судским извршитељима, општинским чиновницима и јавним заведењима (установама).

По подне. — Решења при дисциплинским истрагама и издржавање казне. Израда простог писменог задатка.

19. дан. Пре подне. — Поука о руковању и употреби Браунинг-револвера — од стране официра. — Вежбање у гађању. Предавање о електротехници, а нарочито поступак при повреди или кидању жица електричних трамваја. (Предавање држи један ватрогасни официр).

По подне. — Казнени законик — увод.

20. дан. Пре подне. — Историја и географија Берлина ит.д. Понављање лекције од 19. дана. Казнени законик II. део и израда простог писменог задатка.

По подне. — Казнени законик II. део.

21. дан. Пре подне. — Понављање лекција из 20. дана. Од 9½—11 сах. практична вежбања у згради (дворишту) ватрогасне централе.

По подне. — Казнени законик II. део. Израда писменог састава.

22. дан. Пре подне. — Саобраћај. Понављање лекције из 21. дана. Казнени законик II. део. — Службени иступи.

По подне. — Казн. зак. — Преступи. Израда доставе. — Поступак при хапшењу. — Спровод ради издржавања казне (осуде).

23. дан. Пре подне. — Саобраћај ит.д. Понављање лекције из 22. дана. Рад и подела рада у полицијској централни (управи).

По подне. — Наставак поуке о реду и подели рада у полицијској централни.

24. дан. Пре подне. — Саобраћај. Понављање лекције из 23. дана. Наставак о раду и подели рада у полицијској централни.

По подне. — Израда диктата. Наставак о раду и подели рада у полицијској централни.

25. дан. Пре подне. — (Као прошлог дана).

По подне. — Рад у VII-ом одељењу. — Поглед на социјалдемократске демонстрације. — Прекид рада. — Штрајкови.

26. дан. Пре подне. — (Као прошл. дана). Поступак с нађеним стварима.

По подне. — Склањање односно поступак с бескућницима, пијаницама ит.д. Поступак униформисаних чиновника при неморалним делима.

Осим ових предавања, нарочити официри држе предавања од 5—6 час. по подне сваког уторника и петка. На тим часовима предаје им се :

1-ве недеље: Општи преглед уставних одредаба — Устав Пруске.

2-ге недеље: Понављање прошлог предавања, општа деоба појединих власти и надлежност.

3-ће недеље: Понављање лекција од прошле недеље, судске власти, понављање кривичног поступка, закон о личној слободи; привремено лишење слободе.

4-те недеље: Употреба оружја и понављање целокупног материјала.

Завршујући овај програм не мислимо да се заустављамо на објашњењу о његовој практичности. То ћемо учинити при крају кад будемо говорили о програму наше школе.

Благоје Стојановић

— Чика Блажа —

Погледајте слику и она ће вам одмах изазвати осећај поштовања и интимности. Јер тај стари човек с доброћудним лицем и палилулским брковима, то је увек добри, увек весели, и по срцу увек млади човек — то је чика Блажа.

Он је ветеран у жандармерији, у коју је ступио 30. Октобра 1878. године, као ислужени артилеријски каплар после ратова за ослобођење. Он је још старији војник, јер је примио

први тајин 15. маја 1874. године, као регрут четврте батерије првог артил. пука. Као тобџија био је 1876. год. на Дрини.

Од ступања у жандармерију стално је у њој. Па и данас, хвала Богу, после пуне 32 године службе, он је још један од њених вредних, часних и савесних службеника.

А пре скоро пуних 25 год., он је указом од 25. децембра 1885. год. постао официр и *благајник* команде жандармерије, на којој је служби и сада.

За наше је прилике велика реткост бити у истом надлештву 32 године; још већа је реткост бити 25 година благајник истог надлештва; а, чини нам се, да је понајвећа реткост бити 25 година увек савестан и потпуно исправан благајник. 25 година то је скоро више од пола човечјег века, а 25 година благајничке службе, то је скоро читав један век у човечјем животу.

Кроз тих 25 година благајничког живота, он је пролазио кроз најразличитије мене и прилике. Мењали су се и другови, и команданти, и млађи; наилазиле су сваке тешкоће и борбе у животу, али је он у свима тим приликама остајао сталан и исти: исправан, савестан и вредан на послу.

Та савесност и исправност донели су му и многобројна признања која је он с правом заслужио. Видна су признања: Таковски крст, медаља за војничке врлине, споменице из ратова и споменица Краља Петра, и она лепе његове груди.

Али има још једно јаче и боље признање. Оно није видно, оно је више интимно, и у душама је свију његових познаника и другова: старијих и млађих, пређашњих и садашњих. Читава једна маса његових познаника сећа се радо и сећа се увек Чика Блаже. Само поменути његово име, па је довољно да се код сваког појави осећај поштовања и пријатељства а за нас млађе и осећај синовље љубави.

На први дан Божића биће пуних 25 година од како је он на овоме положају, на коме је сада. Ми му желимо да и даље буде на истом месту исти онакав какав је и до сада био. А када буде отишао од нас, остаће увек пријатна и лепа успомена на Чика Блажу као дугогодишњег савесног радника, и Чика Блажу доброг и омиљеног човека.

Ч.

ЛИСТАК

Страх

— Богољуб М. В. —

Узан, каменит, мрк пут пео се уз брдо, припињући се уз голи крш, уз суро стење, које је стрчало горе у вис, далеко, врло далеко, изнад наших глава. С друге стране одсецала се провала, зјапила пукла дубина, и, тамо, доле, у мраку, у бездни,

ломио се поток, пробијајући се кроз тесно, каменито корито и чула му се хука и тутњава... Хватао се мрак, и ноћ се, рекао бих, спуштала са оног мрког стења тамо преко провале, низа страну, на поља, на село, и лепила се за земљу... Из далека се чуло мучање стоке, лавез паса, довикивање сељана, а, с времена на време, у мраку би засветлео луч... Напореда, један поред другог, јахали смо доктор и ја на нашим малим, планинским коњима... Ћутали смо тако и гутали ону вечерњу свежину... Коњи су запињали и стењали уз брдо...

После смо већ ишли кроз планину. Мрак је био гушћи, ноћ се учинила и дебља и дубља. Ону тајанствену, монотону тутњаву, коју човек чује, или боље рећи, осећа само у оним старим планинама, оно непрестано, бескрајно, вечито, потмуло хујање, реметио је тупи и одмерени топот наших коња, који су сада ишли још ближе један поред другог, тако, да смо се доктор и ја додиривали коленима и притискивали листовима...

— Не могу да разумем — готово се љутну доктор — како се тако крећеш у срез без пандура?

— А шта ће ми пандур?... одговорих равнодушно.

— Треба ће нам сутра приликом увиђаја и секције... Па после...

Он притеже узде своје коњу, те га заустави. Мој коњ стаде такође. Онда раскопча капут, забаци руку натраг, и из задњег џепа на панталонама извади револвер, чија се бела, челична цев цаклила у мраку. Према светлости цигаре осмотри да ли је пун, па закопча капут и спусти револвер у спољашњи џеп. После и руку метну унутра. Коњи кренуше напред...

— Море, докторе, тебе је, помало, страх?!... нашалих се.

— Страх?... Није ме страх... Напослетку, како хоћеш. Узми да ме је бап и страх. Налазим, да је мудро и потребно бити обазрив... Нећу да ме штогод изненади, да ме затекне неспремна за одбрану... Планина је... Ноћ!...

Доктор ућута, повуче добар дим из своје муштикле, издува остатак и настави гласом који је имао звук убеђења...

— Ти то зовеш Страх, ти и сви који не знате у самој ствари шта је страх!... Не умете, и не можете да разликујете обазривост и предострожност од страха... У заблуди сте, и како вам је немогућно да појмите шта је страх, ви страхом зовете предострожност... Али страх, страх је сасвим нешто друго!... Он је родитељ предострожности и обазривости. Тек, кад човек

осети страх, постаје предострожан. Он је и мене научио да будем обазрив, предострожан...

— Ти мора, докторе, да си се грдно накупио страха, кад тако говориш!...

— И јесам! Признајем... Тренутке, кад сам сазнао за страх, кад сам га познао, нећу никад заборавити!...

— Онда сам — узео доктор да ми прича — био срески лекар у К. Доселио сам се у невреме, па, како нисам могао да бирам, узео сам стан готово на крају вароши. Кућа је била засебна, пространа, лепа, а у дну велике, лиснате баште. Само се мојој жени није никако допадало, што није била са улице, и што је била на крају вароши: признала ми је доцније, да се помало бојала...

— А збиља и у вароши некако учестале крађе. Те онде обијен дућан, те тамо проваљен зид. Готово сваке ноћи неко покраден!...

— Мени није ни на ум падало, да треба да се чувам, нити сам се чега бојао. Капију готово нисам ни затварао, а дешавало се, кад жена то не учини, да врата на кући остану незакључана...

— Једном био сам отишао у срез по своме лекарском послу и тамо сам остао два дана. Нешто због рђаво проспаване две ноћи у сеоској механској соби, а друго због умора од јахања, кад сам се доцне у ноћ вратио кући, заспао сам као заклан... Како ми се жена није надала да ћу се вратити те ноћи, а пошто не сме да заноћи сама с дететом, беше позвала девојчицу нашега првог суседа, да спава с њом. Мени је била наместила постељу у гостинској соби, одмах до наше спаваће собе. И ја сам слатко спавао...

— У неко доба чујем, онако кроза сан, неко стругање, као да неко нешто гризе: не знам ни сâм откуд, али ми се чинило као да пацови, ту, у соби, буше под, да гризу даске... Устанем и седнем на постељу, на којој сам дотле спавао. Био сам у некаквом полусну, још се нисам могао да отнем од онога уморнога сна, којим сам био заспао... Ослушкивао сам. Збиља, чинило ми се, да су баш пацови!... И, размишљајући откуда то да ту наиђу, из оног полусна, седећи једнако на постељи, понова паднем у тежак сан...

— Не знам колико сам тако остао... Од једном се тргох. Стругање је било јаче. У том тренутку чинило ми се да па-

цови гризу материју на канабету, да је деру... Устанем, пређем преко собе, и, не знам ни сâм зашто, седнем на канабе... Тек што сам сео, опет заспим. Никако да ме сâн остави!...

Из сна ме опет трже оно исто стругање. Али, кад сам се овог пута пробудио, осетим, да је то стругање јаче, друкчије, да не долази одоздо из пода, као што ми се у првих мах учинило, него, сада, иза мојих леђа; да нешто споља струже о зид...

— Нова мисао сину ми у глави, и, готово у истом тренутку, осетих како ме подилази језа, и како ми задрхта кожа на леђима. Груди ми се силно надмеше, готово престадох да дишем, чинило ми се, да сам чуо како ми кроз артерије струји крв. Пулс ми је тукао тако силно, да сам му, уверавам те, чуо куцање, а ивицом чела и слепих очију пробиле су ми ситне грашке хладног зноја...

— Па то нису пацови!... помислих, дижући се с канабета, и одмичући се као од нечег страшног, до на сред собе...

Страх ми беше појачао слух, и могао сам јасно и разговетно да чујем сваки шум, оно стругање нечим тврдим о зид, оно гребанье, оно тупо одваљивање малтера... Из спаваће собе, кроз отшкринута врата, заједно с једним меким и slabим зраком светлости од кандила, које је горуцкало тамо испод иконе, допирало је одмерено и тихо дисање моје жене, нашега детета, и оне девојчице...

Лагано и обазриво, на прстима, не дишући, приђем прозору, и пажљиво, врло мало размакнем завесе. Ноћ је била тиха, а месечина је пробијала кроз лиснато грање на дрвећу у башти, и играла се по трави и по лејама с цвећем... Погледам у страну и погледим две крупне, људске прилике, како се погнуле земљи, и некаквим алаткама скидају малтер са зида баш према самом канабету... С друге стране, тамо под прозорима спаваће собе, стајала је једна трећа, висока, коштуњава прилика и пажљиво ослушкивала... Иначе је била тишина као у гробљу...

— Лопови, разбојници!... помислих у себи, и у исто време паде ми на памет да сам без оружја, да у кући немам ничега, чим би се могао да одбраним, да ми се у кући не налазе ни обични асталски ножеви, јер ми трпезарија и кујна беху у згради преко дворишта. Чак ни перореза немам у џепу!... А разбојници су ту, они су наоружани, они ће провалити зид за један час, за пола часа, можда још раније!... И уздртах целим телом, ноге

ми се чисто смањише, а низ вреле слепоочне кости и даље ми је цурио хладан зној...

— Одмакнем се од прозора и станем опет на сред себе... Шта да радим?! Да имам револвер, па да их безбрижно сачекам да провале зид. Потукао би их као псе!... Да пробудим жену, да је о свему известим, да јој предочим опасност, да и њу обузме страх?.. Да ударимо у вику, у запомагање?... Хоће ли — размишљао сам — то штогод вредети? Ко ће да нас чује, кад смо далеко од најближе куће, а, при том, у дну баште?! Па после, ако отворим прозоре, они, с поља, могу на нас и припуцати?!..

— А да останем овако, да сачекам да они провале зид, да уђу унутра, да...

— Што да сам без оружја!.. Зашто да никад нисам помишљао на какву опасност?! Зашто сам допустио да ми и жену и дете снађе оваква ноћ?! Зашто да трпим овај луди, овај ужасни страх?!

— Несвесно, не мислећи, не знам ни сам зашто, узех своје панталоне, које беху пребачене преко столице крај кревета, и почех да их навлачим. Тада приметих да ми прсти дрхћу, да су некако чудновато постали неосетљиви, и да с муком за-копчаваху дугмета!..

Онда опет узмем да послушкујем... Они тамо престали да стружу, и сад сам само чуо потмуло и тупо ударање у зид, то је било пробијање!.. Инстинктивно почех да пипам по мраку, да тражим штогод, што би ми послужило за одбрану... Једно парче малтера, са оне стране зида, одмах више канабета, окурни се па се сручи низ зид на патос са шумом, који ми је, чини ми се, у мозак дирнуо, као да је то парче малтера склизнуло низ најосетљивију страну моје душе... Сећам се да сам од запрепашћења хтео да викнем, кад сам у зиду више канабета угледао проваљену рупу колико детиња глава, кроз коју је овамо у мрак продирала бледа месечина, али нисам могао: вилице су ми биле стиснуте, грло се било стегло. Ни да писнем!

— Одједном се бејаш нашао на прагу спаваће собе, и непрестано окренут тамо према канабету, са очима које је страх — осећао сам — начинио много већим, гледао сам на ону рупу на зиду... И у тренутку, кад сам помишљао да уђем у спаваћу собу, да за собом закључам врата, и да се нађем поред жене и детета, онда кад и они буду сазнали за опасност, неко звизну

из горњег краја баште. Они тамо престадоше наједном да ударају у зид, и чух како се од куће удали некакав тутањ, па онда крхање и ломљење кроз башту, и најзад, како се све то сломи тамо, преко тарабе... И тек што се све беше смирило, готово у истом тренутку, велика дрвена капија зајаука на зарђалим шиповима, и чух да се тешки, одмерени кораци примичу кући... Не потраја дуго, а кораци се зауставише пред вратима. Неко узе да лупа, вичући: „Господине докторе, господине докторе.“

— Мени свану! Осетих како ми се груди равномерно подижу и спуштају, да се у мени, унутра, нешто сталожава, да сам се сав раскравио, да ми под слеђену кожу на лицу подилази нека пријатна топлина... Приђох брзо прозору, отворих га и упитих:

— Ко је то?

— Ја сам... Петко, касапин... Детету ми врло рђаво, па те молим...

— Причекај ме — прекидох га — ту у башти. Сад ћу ја...

Обукох се што сам брже могао. Пролазећи кроз спаваћу собу, жена ме осети, па ми онако кроза сан рече!

— Узми горњи капут. Можеш да озебеш...

— Нисам хтео ништа да јој кажем о ономе, шта се десило, док је она спавала. Кад сам изишао пред кућу, руком покажем Петку пробијени зид. Он погледа тамо, па занеме од изненађења. После учини:

— То... ноћас...

— Кад смо били на улици он отрча те нађе квартаљника тамо на пијаци. Овај дотрча с неколико пандура. После дође и дежурни кмет. Остави два пандура у мојој башти, а са осталима се крену по трагу за лоповима. Ја одох Петковој кући...

— Сутрадан у јутру купио сам овај револвер, од тада ми је он увек при руци. Никако се од њега не раздвајам!...

Доктор ућута. Извади фину сребрну табакеру, па ми је пружи да узмем једну цигарету и додаде:

— И у цркву кад улазим — Боже ме прости — ја се пипнем да видим, да ли ми је револвер у џепу!

Београд, 1910.

Најбољи одговор на друго питање нашега стечаја из 4-ог броја

На постављено питање: „У којим случајевима сме и треба жандарм да и без наредбе претпостављених приведе полицији извесно лице ит.д.“ одговорили су 17 жандарма и то:

Наредници: Видак Мирковић, Јован Негројевић, Танасије Стаменковић и Миладин Вујковић; поднаредници: Чедомир Гозманец (моравски жанд. одред), Ј. Н. Д., Милан Даниловић (пожаревачки одред), Станко Крстић, Станислав С. Јовановић и Миленко С. Петровић (подрински одред); каплари: Стеван Радосављевић, Станоје Пукашевић (врањски одред) и Лазар Стојановић; редови: Марко Т. Максимовић, Александар Михаиловић, Витомир П. Живановић и Павле Станојевић (Лозница).

Ми смо све њихове одговоре дали Оцењивачком Суду на оцену, који нам је послао овакав извештај:

Уредништву „Полиције“

На молбу уредништва „Полиције“ потписати као чланови Оцењивачког Суда прегледали смо одговоре, који су 17 жандарма поднели на расписати стечају 4. броју „Полиције“ о томе:

Кад и у којим случајима сме и треба жандарм да и без наредбе претпостављених приведе полицији извесно лице, а кад треба да прибележи само његово име и стан.

У стечају је напоменуто, да при одговорима треба дотаћи и случајеве, кад неко страно лице затражи од жандарма да друго какво лице приведе полицији.

По прочитању и оцени свију одговора Оцењивачки Суд нашао је, да је најбољи одговор дао Марко Т. Максимовић, редов прве чете жандармеријског батаљона. Но како овај одговор није потпун, јер се није дотакао и питања о привођењу власти на захтев страних лица, што је стечајем условљено, то је суд решио, да се награда додели другом најбоље поднетом одговору, који је написао *Станко М. Крстић*, жандармеријски поднаредник.

Заслужују похвалу и одговори Видака Мирковића, жанд. наредника у цивилу, Ј. Н. Д., жанд. поднаредника, Чедомира Гозманца, жанд. поднаредника и Стевана Радосављевића, жанд. каплара.

И остали одговори нису рђави, само што се у њима набрајају поједини случајеви кад се неко лице има привести власти, а ти су случајеви тако многобројни, да се они не даду навести.

6. 12. 1910.
у Београду.

Оцењивачки Суд :

Ст. Белић,

Жив. Лазић

чланови Управе Београда.

Пешад. капетан **В. Андрић**

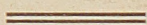
командир 3-ће чете жандар. батаљона.

Са обзиром на овакав извештај Оцењивачког Суда, уредништво је исплатило награду од 20 дин. поднареднику Крстићу, а редову Максимовићу уредништво је одлучило да даје бесплатно лист за целу идућу годину и ако то није био услов у стечају.

У свесци од 1-ог јануара објавићемо стечај за друго једно питање од општега интереса.

Пријатно нам је што овом приликом можемо да утврдимо факт, да код нашег жандармеријског кора заиста постоји воља за радом и усавршавањем, што је први услов за успешно деловање на његовом развијању и модернизирању.

Одговор поднаредника Крстића, због нагомиланог материјала, донећемо у идућем броју.

Поклон најбољим жандармима

Један уважени београдски грађанин и пријатељ Полиције, положио је Уредништву нашега листа претплату на пет бројева „Полиције“ за целу идућу годину с тим, да их дајемо петорици жандарма из целе земље (подофицирима и редовима) за које се жандармеријска команда буде изјаснила, да су се ове године највише одликовали у вршењу службе.

Ми смо ради тога већ упутили писмо команданту жандармерије да нас извести о именима тих жандарма.

У колико ће ово за њих бити једна мала награда, у толико је више одликовање, што ће цео жандармеријски кор и

целокупна полиција у њима гледати најревносније своје органе и другове.

За похвалу је што се и код нас већ јављају добри људи, који се интересују напретком наше тешке и неблагодарне службе, а надамо се да ће то интересовање бити све јаче и јаче, и да ће једном бити као и на страни, где имућнији свет даје сваке године фондовима жандармским знатне прилоге. По великим варошима ти годишњи прилози достижу и по неколико стотина хиљада динара. — Хвала дародавцу на овом учињеном поклону.

Некролог

† Капетан Бутрић — 17. октобра ове године умро је у Туприји Стеван Бутрић, жандармеријски капетан I класе. Покојник је за време свога службовања обишао готово целу Србију и због тога, и због својих личних особина, био је врло познат и радо примљен.

Као полицијски службеник показао је особиту ревност и умешност. Нарочито се одликовао у хватању хајдука. За хватање чувеног хајдука Петра Кобиљца добио је орден, а тако исто он је ухватио и Нику Хајдука и његову вереницу Смиљу.

За време српско-бугарског рата служио је у Пироту и био је одликован великим поверењем, тада је стекао орден за војничке врлине.

Поред све службе, он је стизао да помаже и домаћу привреду. Гајећи коње, одликован је похвалницом на изложби у Пожаревцу.

У војску је ступио 1879. а у жандармерију 1886. године, и у њој је био скоро 25 година.

За пок. Бутрића може се с правом рећи да се одужио држави и народу свом. Бог да га прости!

Белешке

Полицијска новина у минхенској полицији — Од 1. јуна 1909. год. постоји у минхенској полицији дактилоскопско одељење за целу баварску краљевину. Отисци прстију узимају се од свију сумњивих лица, који су оптужени за злочине, и престоје, а узимају се и од просјака и скитница.

До 31. децембра прошле године, тај је број већ износио 4667 листа, а до 1. априла ове године 6792 листе.

Бертијонажа се употребљава само у особито важним случајевима.

У овом одељењу установљен је и албум фотографија криваца, који је до почетка ове године бројао 8082 слике, потерничка контрола и регистратура покрадених предмета, распоређена по картонима.

Но, поред свих ових установа, које, уосталом имају, и остале полиције, они су поред последње регистратуре установили и *једну нову збирку мустара разних предмета од вредности*, која даје веома лепе резултате тамошњој полицији, нарочито при проналажењу драгоцености. Ова се збирка састоји из разних снимака (нацрта) и описа појединих ствари као: драгог камења, корала, перли, разних фасона минђуша, прстенова, ланчева и т. д.

Тако исто тамо се налазе и опште напомене, којима се детаљније обавештава о појединим врстама и варијацијама за поједине предмете.

На тај начин, даје се прилика полицијским органима, да у случају крађа каквих адиђара, показивањем ове збирке оштећеном лицу, одмах са знаду прави фасон и облик украдених адиђара, и да у распису чак исте и нацртају, што много више доприноси лакшем проналаску.

Само они, који су имали прилике да читају наше расписе с површним и неодређеним описом, могу да појме, од колике је то драгоцене вредности по полицију, када се има при руци једна таква корисна и практична збирка.

За ствари од вредности, које се код нас најчешће краду, требало би установити такву једну збирку. Сем усталаштва и добре воље ништа друго не би требало.

Есперанто у немачкој полицији — С тежњом полицајаца, да своју службу начине интернационалном, појављује се и потреба за једним заједничким — интернационалним језиком, којим би се могли да споразумевају. Немачки полицајци, који, у прогресу на пољу полицијском, стоје међу првима, и у овоме питању су заузели прво место.

Код њих постоје есперантистичке групе у полицијама вароши: Дрезде, Шемница, Аугсбурга, Мајнца, Минхена, Хановера и Хамбурга.

Група полицајаца у Дрезди броји на 58 чланова, а у Шемницу 24 члана.

Они у Дрезди имају заједничке састанке сваког четвртка од 6—8 час. у вече. Помишља се да оснују и свој засебан есперантистички лист.

На челу овога клуба налази се управник тамошње полиције г. Кетиг као почасни председник клуба. Њему се има да захвали за многе успехе што их је клуб до сада постигао.

Њихов је клуб још и члан међународног полицијског удружења.

Есперантистички клуб у Београду труди се, да и код наших полицајаца створи расположење за изучавање овога језика.

Студирање полиције на страни — Три виша чиновника бечке полиције и то: командант полицијских стражарница виши полицијски саветник Фукс, полицијски саветник д-р Памер и шеф полицијског одељења за саобраћај полицијски саветник Фихсел, отпутовали су ради полицијских студија у Дрезду, Берлин, Лондон и Париз. Њима је стављено у задатак, да проуче улични саобраћај: службу полицијских органа на улици и административна наређења издата ради регулисања саобраћаја и уличне службе у свакој од тих вароши.

И наше је уверење да је то најпрактичнији и најбољи пут за реорганизацију ма кога замашнијег полицијског питања, ако се жели да та промена буде од користи.

Неколико статистичких података из лондонске полиције — Из извештаја лондонске полиције види се, да Лондон има 18.657

полицијских органа, који имају да чувају 699 квадрат. миља квадратуре варошког рејона, које земљиште вреди 55,217.933 фунти штерлинга.

Од тих органа, употребљавају се за ноћну службу 60%.

У последњој години изнео је број притвореника уопште 112.642 лица. Од тих притвореника осудио је првостепени суд 24.962 лица а виши судови 732 лица. Примећава се да се теже кривице смањују, а најтежи злочини су били: обијање каса и проваљивање дућана.

Било је само 19 убистава, и од тих је полиција пронашла 17.

Један весео затвор — Управа града Киркуда у државици Монтани, Северна Америка, дошла је у јединствену забуну због једнога црнаца, по имену Мозес, кад је овај за своје разне кривице морао да буде осуђен са 6 мес. затвора и 200 долара глобе. А ствар је у овоме. У тој срећној вароши готово и нема преступника, па према томе ни апсане, нити апсанције. Црнац је био једини затвореник, и коштао је толико, да је управа градска из свег срца желела, да га се опрости. Јест, али, — а ту је оно, што је у целој овој сличници понајлепше — црнац није тако мислио! Он каже овако: „Ја једем три пут дневно, а то је много више и лепше него што сам имао док сам био у слободи“. „Кад сам већ дошао овде, нека овде и останем“. Али и то није све. Ствар се још више погоршала по градску управу тим, што црнац не може ни оних 200 долара да плати, па према томе,

мора и њих да одлежи, а то значи ни више ни мање, него још читаву годину затвора и више!

Е, ту се већ није више могло. Градска управа реши да га се некако опрости. Једном замоли црнац свога апсанџију, да ли би он био тако добар, да му дозволи, да посети једну забавицу. Можете мислити, како је апсанџија радо дочекао, то је био јединствено згодан слушај, да се опрости свога питомца. Допусти му, али под условом, да тачно у 6 часова дође опет натраг. Био црнац лепо, где је био, тек у 6 часова ето га, где лупа на апсанџиска врата, да га пусти у ћелију.

Другом приликом опет замоли црнац апсанџију, да га овај пусти да у 7 у вече посети бденије у цркви. Разуме се да му је одмах допуштено. Кад је пак црнац око једног часа после поноћи дошао до апсанџиских врата, почео да лупа, да га овај пусти у ћелију, нико му се не одазва. Мислите ли да је то штогод утицало на црнца да напусти свој затвор, о напротив! Лепо се окрете па полако к стану апсанџијином. Куц, куц, пробуди га из сна. Кад апсанџија виде ко га буди, љутито му одговори, нека се торња куда год зна. Црнац

мирно остави апсанџију нек и даље спава, па се врати у варош. Сутра-дан, у одређено време, дође опет у апсану. Истина, дочекан је био не баш пријатељски, али га се то ве-ома слабо тицало.

Црнац чини само оно што му закон налаже, он је по закону заточеник града Киркуда и ништа више. Једе лепо, све му прија, на велику жалост свога апсанџије, који пак, несме ни да замисли, да ће та комедија да траје још читавих 17 месеци. Свакојако, да би се и он а и његови претпостављени радовали, ако би овај црни ђаво, што пре пожелео слободу.

Исправка — У прошлом броју у чланку „Управници гр. Београда“ случајно је изостало име госп. *Веље Тодоровића*, као управника одмах после Глише Ђорђевића — што се овим исправља.

Ради знања — Сlike донете уз чланак „*Париски аџаши*“, представљају разна оруђа њихова, којима се служе за напад и одбрану. Бодљикаве карике на рукама, стављају у таквим случајевима, да их жан-дарми не би могли ухватити за мишице и задржати. Те им карике стоје испод капута.